שיעור עשרים היינו שיעור חלל

חלל סוכה תנן חלל מבוי תנן, א"ל רב פפא
לרבא תניא דמסייע לך מבוי שהוא גבוה
מעשרים אמה יותר מפתחו של היכל ימעט
והיכל גופו חללו עשרים איתיביה רב שימי
בר רב אשי לרב פפא *כיצד *היה עושה?
מניח קורה משפת עשרים ולמטה אימא

רש"י שיעור הנמוך

ולמעלה, והא "למטה" קתני? הא קמ"ל דלמטה
כלמעלה מה למעלה חללה עשרים אף למטה

יניח הקורה משפת עשרה טפחים ולמעלה

① חללה עשרה: אמר אביי משמיה דרב נחמן
אמת סוכה ואמת מבוי=באמה בת חמשה, אמת

שיעורים אלו מביאים לידי חומרא

כלאים=באמה בת ששה אמת מבוי באמה

משערים אמת מבוי באמה קטנה כדי שיהא לחומרא

בת חמשה למאי הלכתא-לגובהו ולפירצת

דאם משערים באמה קטנה יוצא קולא

מבוי, והא איכא משך מבוי בארבע אמות

① דמשך מבוי נמדד בטפחים

דלקולא? כמאן(י) דאמר *בארבעה טפחים

המדידה באמה קטנה יהא לחומרא ② המשך=

ואיבעית אימא *בארבע אמות, ורוב אמות
קאמר אמת סוכה באמה בת חמשה למאי

שיהא לחומרא

הלכתא-לגובהה ולדופן עקומה והא איכא

דמדידה באמה קטנה הוי קולא

משך סוכה בארבע אמות דלקולא דתניא
*רבי אומר, אומר אני כל סוכה שאין בה ד'
אמות על ד' אמות פסולה ורבנן אמרי אפי'
אינה מחזקת אלא ראשו ורובו ושולחנו
ואיבעית אימא לעולם רבי היא ורוב אמות-
קאמר אמת כלאים באמה בת ששה למאי

(שיהא לחומרא) 1 2

הילכתא-לקרחת הכרם ולמחול הכרם דתנן
*קרחת הכרם ב"ש אומרים עשרים וארבע
אמות וב"ה אומרים שש עשרה אמות ומחול
הכרם בית שמאי אומרים שש עשרה אמות ובית הלל אומרים שתים עשרה
אמות איזו היא קרחת הכרם *כרם שחרב אמצעיתו: (א)אין שם שש עשרה אמות
לא יביא זרע לשם, היו שם שש עשרה אמה נותן לו כדי עבודתו וזורע את
המותר ואיזהו מחול הכרם *בין כרם לגדר: (א)אין שם שתים עשרה אמה לא
יביא זרע לשם, היו שם שתים עשרה אמה נותן לו כדי עבודתו וזורע את
השאר והא איכא *רצופים בארבע אמות דלקולא דתנן *כרם הנטוע על פחות
מארבע אמות רבי שמעון אומר אינו כרם וחכמים אומרים כרם *ורואין את

(תרץ)

האמצעיים כאילו אינם כרבנן דאמרי הוי כרם ואיבעי' אימא לעולם ר' שמעון ורוב
② אמות קאמר ורבא משמיה דר"נ אמר *כל אמות באמה בת ששה אלא הללו
שוחקות והללו עצבות, מיתיבי *כל אמות שאמרו חכמים באמה בת ששה ובלבד
שלא

חלל סוכה תנן · עשרים אמות שהוכרו בין במבוי בין בסוכה אחללה קיימי: **מפתח כ' ולמטה ·** משמע שיהא עובי הקורה בתוך כ': **הא קמ"ל ·** דשיעור שנתנו חכמים למטה מי' טפחים אחלל קאי כשיעור שאמרו בכ' למעלה והכי קאמר תנאי' מניח את הקורה משפת כ' ולמעלה וכן למטה אם בא למעטו נמוך מניחה משפת עשרה טפחים ולמעלה דבפחות מעשרה לא הוי מבוי: **אמת מבוי ואמת סוכה ·** אמות שהוכרו במבוי ובסוכה באמות קטנות שיערו ואמות שהוכרו בכלאים באמות גדולות שיערו ולקמן מפרש הי ניהו ור"נ מדקאמר הכא קטנות והכא גדולות ש"מ הכא חומרא והכא חומרא דאי לא לחומרא היכי מלי אמר הני גדולות והני קטנות הא לא תנן בהו שיעורא: **למאי הלכתא ·** משערים אלו שבמבוי בקטנות דליהוי חומרא: **לגובהו ·** הנך עשרים שהוכרו ליפסל בגובהו מכי איכא כ' אמות קטנות פסלי אי מגבה לה טפי: **ולפירצת מבוי ·** דקיימא לן בהאי פירקא פרצת מבוי *ביו"ד אמות פסיל ליה וקאמר רב נחמן דבעשר אמות קטנות מיפסיל: **והא איכא ·** אמות שהוכרו במשך מבוי ד' אמות ואם ארכו פחות מד' אמות פסיל ליה אביי לקמן בפירקין (ד' ה·) דאמר לקמן היה פחות מי"ד טפחים ובא להשלימו עד כמה חוקק בו במשכו רב יוסף אמר ד' טפחים אביי אמר ד' אמות דמשך מבוי בעינן ד' אמות ובהני אמות אתיא מילתיה דרב נחמן לקולא דמכשר ליה בד' אמות קטנות: **כמ"ד ·** משך מבוי בארבעה טפחים סבירא ליה לרב נחמן ולא הוזכרו אמות בשיעור משכו ופלוגתא דאביי ורב יוסף היא: **רוב אמות ·** הנזכרות במבוי קאמר רב נחמן דליהוי קטנות ולא אכל אמות מבוי קאמר: **לגובהה ·** שהוכרו כ' אמות לפסולה: **ולדופן עקומה ·** דתנן (סוכה ד' יז·) בית שנפחת וסיכך ע"ג הפחת בסכך כשר ותקרת העלייה עוברת סביב ומפסקת בין סכך כשר לדפנות אם יש בין סכך כשר לדופן ד' אמות פסולה ולא אמרינן דופן עקומה, פחות מד' אמות כשירה דאמרינן חזיק ליה להאי סכך פסול כאילו הוא מן הדפנות שנעקמו למעלן ובאו עד סכך כשר והרי אין כאן הפסק וקא אתא רב נחמן למימר דבאמות קטנות משערינן ליה ומיפסלא בעשרים טפחים והיינו חומרא: **והאיכא ארבע אמות ·** הנזכרות במשך סוכה דאי מכשרת ליה בקטנות איכא קולא ורב נחמן כ"ל ואמר "כל אמות סוכה בקטנות" ואי אמר רב נחמן כרבי הוי קולא: **ואיבעית אימא ·** רב נחמן לעולם כרבי והאי דאמר רב נחמן "אמות סוכה בקטנות" לאו באמות דמשך סוכה אלא בשאר אמות קאמר: **לקרחת הכרם ולמחול הכרם ·** דכי משערת ליה בגדולות חומרא היא: **קרחת הכרם בית שמאי אומרים עשרים וארבע אמות ·** אם קרחתה עשרים וארבע אמות מותר לזרוע שם ואם פחות מכ"ד אמות אסור לזרוע שם ולקמן מפרש מאי קרחת ומאי מחול: **שחרב באמצעיתו ·** שהרי יש שם גפנים סביב הקרחה י"ו אמה על י"ו אמה וכן אם הלכה הקרחה על פני כל רוחב הכרם שאין שם גפנים אלא מב' צידי הקרחה בעינן י"ו רוחב הקרחה: **ואם לאו לא יביא זרע לשם ·** אפי' באמה האמצעית דד' אמות שבצד הכרם מזה וד' אמות שבצד זה אצל הכרם הוו עבודת הכרם דתנן (כלאים פ"ו מ"א) כמה עבודת הכרם (מלא) ד' אמות כמלא בקר וכלים שהיו בוצרים אותה בשוורים ובעגלות ובעת החרישה חורשים אותה בשוורים הלכך ככרם דמו ואם נשארו ח' אמות בינתים לבד תוקן ד' לכל צד דכי שדיה פלגא להכא ופלגא להכא איכא ד' אמות מקום חשוב לכל חד לא בטלי לגבי כרם ומותר לזורען ובציר מח' אמות שדי פלגא להכא ופלגא להכא ליכא ד' אמות מקום חשוב ובטיל לגבי כרם ולבית שמאי לא חשיב שדה בפחות מח' אמות הלכך כ"ד אמות בעינן ד' לעבודת הכרם מכאן וכנגדן מכאן פשו י"ו שדי ח' להכא וח' להכא איכא שדה ולא בטלי גבי סבירא להו לבית שמאי עבודת הכרם ח' אמות: **מחול הכרם בין כרם לגדר ·** דהיינו סביב כמו מחולות: **יש שם י"ב אמות ·** לבית הלל נותן ד' אמות לעבודת הכרם וזורע השאר: **אין שם י"ב אמה לא יביא זרע לשם ·** דד' אמות דלהדי כרם=עבודת הכרם, וד' אמות דלהדי כותל כיון דלא מיזדרעי משום דוושא דכותל אפקורי מפקר להו, ואמצעיות אי איכא ד' אמות חשיב, ואי לא בטיל לגבי כרם (א) והכא ליכא בעינן י"ו אמה שאין האיסור אלא מצד אחד והכי מפרש לה בפרק כל גגות (לקמן ד' צג·) וקא אמר רב נחמן דבאמות גדולות משערינן ולחומרא ולא משערינן בקטנות: **והא איכא רצופין ·** גפנים רצופין שסמוכה שורה לשורה יותר ממה שנתנו חכמים שיעור שאם אין בין שורה לשורה ד' אמות אינו כרם הואיל ואין לו כל צרכו להילוך עגלה ומותר לזרוע בכולן לר' שמעון ובהנך אמות אתיא מילתיה דרב נחמן לקולא דאי איכא ד' אמות קטנות אמרינן אינו כרם עד דאיכא גדולות: **על פחות מד' אמות ·** שאין בין שורה לשורה ד' אמות אינו כרם ומותר לזרוע לשם: **ורואין את האמצעיים ·** הנטועין בתוך ריוח הראוי להיות בין שורה לשורה: **כרבנן ·** סבירא ליה לרב נחמן: **דאמרי כרם ·** הלכך לא הוזכרו אמות בכלאים לענין רצופים: **הללו שוחקות ·** אמות כלאים מודדין בטפחים גדולים, ושל סוכה ומבוי עצבות=מצומצמות לחומרא: שלא

חלל סוכה תנן · והא דאמר בסוכה (ד' ד') והולין יורדין לתוך כ' לאו דווקא ואגב דנקט למעלה מכ' נקט נמי בתוך כ' כלומר בתוך הכשר כ': **תניא** דמסייע לך · אע"ג דהיכל באמת בת ששה הכא אביי קאי דאית ליה לקמן דשל מבוי נמי באמת בת ששה ואע"ג דהן עצבות שמא של היכל נמי עצבות היו א"נ אפילו לאביי לסימנא בעלמא נקט לענין אמות אבל מ"מ מייתי כמו שהיכל חללו עשרים באמות דידיה הכי נמי מבוי באמות דידיה: **כמאן** דאמר בארבעה · פי' ומשהו יותר *דאין פתח פחות מד' ואי לא הוי משהו יותר א"כ לא הוי ארכו יותר על רחבו ואינו ניתר בלחי וקורה כדאמרינן לקמן (ד' ה·) ואע"ג דאביי גופיה אית ליה לקמן (שם) דמשך מבוי בד' אמות הכא אליבא דרב נחמן קאמר וליה לא סבירא ליה: **והא** איכא רצופין דלקולא כו' כרבנן דאמרי כרם הוי · וא"ת הא איכא הא דתנן במסכת כלאים (פ"ד מ"ד) גדר שנפרצה עד י' אמות הרי הוא כפתח יותר מכאן כנגד הפרצה אסור וי"ל דרוב אמות קאמר: **כרבנן** דאמרי כרם הוי · אף על גב דרבנן מודים דלא הוי כרם היכא דכי נאמר רואין את האמצעים כאילו אינם לא ישארו שתים נגד שתים ואחת יוצאה זנב אביי לא איירי אלא באמות שהוזכרו בפירוש ולא באמות דמשתמע מכלל דבריהן: **כל** אמות שאמרו חכמים באמת בת ששה · לא איירי בהנך דכתיבי כגון אמה יסוד ואמה סובב: ואלה

רבינו חננאל

עלת רבה בר שילא אמר זה וזה פסול. רבא אמר זה וזה כשר. חלל סוכה וחלל מבוי תנן. תניא כרבא מבוי שהוא גבוה מכ' אמה יותר מפתחו של היכל ימעט והא היכל חלליה עשרין הוא. ומותבינן עליה מהא דתניא כיצד ממעט מניח קורה משפת כ' ולמטה ודחינן אימא מניח הקורה למעלה מכ' ואקשינן והא למטה קתני בהדיא ומשני קמ"ל דלמטה כלמעלה ומה למעלה למעלה מכ' אמות דנשאר חלל יתר מכ' אמה כך למטה למטה מעשרה טפחים שלא נשאר חלל שם י' טפחים פסולה. אמר אביי משמיה דרב נחמן אמת סוכה ואמת מבוי בת ה' טפחים. אמת כלאים בת ו' אמת מבוי למאי הלכתא לגובהה כ' אמה ולפירצת המבוי שהיא עד עשר אמות דגבהה דמבוי באמה בת ה' טפחים כ' אמה. הן ק' טפחים ואם הן ק' [טפחים] פסולה · ואילו היתה אמה בת ו' אינה פסולה עד ק"כ טפחים הנה לחומרא. וכן בפירצה כדבעינן למימר לקמן אם נשתייר בו פס ארבעה מתיר פרצה עד עשר. פי' אם הפירצה עד נ' טפחים שהן י' אמות (פסולה) סתירה ואם היא יתר מזה אפילו טפח (אמר) [אחר] פסולת (סתירה) [סתותרה] הנה גם זה לחומרא. ואקשינן והא [איכא] משכא פי' משכא רוחב כדבעינן למימר לקמן. משך החקיקה במבוי שהוא פחות מי' טפחים גבהו וחקק בו והשלימו לי' טפחים רוחב זה שחקק בכמה. אביי אמר בד' אמות וזה הכשר כל המבוי בחקיקת כ' טפחים ואילו היה באמה בת ו' טפחים אינו כשר עד שיהיו בחקיקתו כ"ד טפחים שהן ד' אמות בת ו' טפחים וכיון שהכשרת במבוי בכ' טפחים נמצא זה קולא ופרקינן רב נחמן דאמר כרב יוסף דסבר משך חקיקתו בד' טפחים ואין שם מדת אמה איבעית אימא לעולם כאביי ומאי אמות רוב אמות של מבוי באמה בת ו' טפחים אמה כלאים למאי הלכתא לקרחת הכרם ולמחול הכרם דתנן בכלאים בתחלת פרק רביעי בכרם שחרב באמצעיתו צריך להיות המקום החרב שאין בו גפנים י"ו אמה באמה בת ו' טפחים שהן צ"ו טפחים אם הוא פחות מזה השיעור אסור לזרוע באותו המקום שחרב. שאע"ג שאין בו גפנים מכלל הכרם הוא חשוב ולא תזרע כרמך כלאים

בג א מיי' פ"ו מהלכות כלאים הל' יא סמג לאוין רפ טוש"ע י"ד סי' רצו סעיף מב:
יב ב מיי' שם הלכה יב וטוש"ע שם סעיף מג:
יא ג מיי' שם הלכה ג וטוש"ע שם סעיף לג:
יב ד מיי' פי"ח שם הל' יג ופי"ו מהל' שבת הל' ... סמג לאוין שם ועשין דרבנן א וטוש"ע א"ח סי' שסג סעיף א וסי' שמו סעיף א וטוש"ע י"ד סי' רצו סעיף סח:

[נ"ל וחיו]

תגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה אין שם וכו' אמה וכו' בטלי לגבי כרם (והכא לא) סל"ד וכו' ס"ל וכו' דלא:

[לקמן ס.]

[שם]

סוכה ג׳

לקמן צג. כלאים פ"ד מ"ח

כלאים פ"ה מ"ב כ"ב לו. סג. קכ:

[פי' כלאמנעות סדוקות מזווזות בשוחק שפתיו ומצלב מדביקין ערן סחק]

גליון הש"ס
גמ' לקרחת הכרם. ק"ע אמאי לא נקט ולעבודת כרם שהוא ד"א. רש"י ד"ה ולפירצת מבוי כו' כ"י אמה פסל נה דבי' אמות קטנות. קלילא בזה דהא כ"י לא הוי פרצה רק ביותר מעשר: תוס' ד"ה כמאן וכו' דהאי פתח פחות מד'. לקמן י"ב ע"א:

רב נסים גאון

אמת המבוי ואמת סוכה בת חמשה · בסדר טהרות במסכת כלים שנינו [בפ"] כל כלי בעלי בתים ב' אמות היו בשושן הבירה אחת על קרן מזרחית צפונית ואחת על קרן מזרחית דרומית שעל קרן מזרחית צפונית היתה יתירה על של משה חצי אצבע ושל קרן דרומית מזרחית היתה יתירה עליה חצי אצבע נמצאת יתירה על של משה אצבע ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה אלא שהאומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה ר"מ אומר כל האמות היו בבינוניות חוץ ממזבח הזהב והקרן והסובב והיסוד ר' יהודה אומר אמת הבנין ו' טפחים ושל כלים ה' ובתוספתא גרסי בפ' כלי עור [בב"מ פ"ו דכלים] אצבע מארבע אצבעות בטפח מה' טפחים באמה זרת האמורה בתורה חצי אמה של ו' טפחים ואי זו היא אמה בינונית זו אמה של ו' טפחים *) רבי מאיר אומר כל מדות שאמרו חכמים בכרם כגון חרבן הכרם ומחול הכרם ופיסקי עדים ומותר אפיפירות כולן באמה בת ו' טפחים חוץ ממזבח הזהב והקרן והסובב והיסוד שהן באמה בת ה' טפחים שנאמר (יחזקאל מג) אלה מדות המזבח שהיו למזבח ב' מדות יכול יהו כולן באמה של ה' טפחים תלמוד לומר (שם) באמות אמה אמה וטפח באמה שהיא יתירה על של חברתה טפח ובמס' מנחות בפ' שתי הלחם (דף נז) אמרו וכמה אמה בינונית אמר ר' יוחנן ו' טפחים ובפרק התכלת (שם דף מא) אמר רב פפא טפח דאורייתא ו' בקטנה ה' ותילתא בגדולה ד' בגודל ובמס' בכורות בפ' כל אלו מומין (דף לט) גרסי תאנא אצבע שאמרו אחת מארבע בטפח שלכל אדם ושאמרו [במס' כלים פי"ז] ב' אמות היו בשושן [הבירה] לזה נתכוונו לצורת שושן הבירה שהיתה במקדש על שער מזרחית כדתנן במדות בפרק א' שער המזרחי ועליה שושן הבירה צורה ובפ' שתי הלחם (דף לח) פירשו טעמא דמילתא דאמר מאי [טעמא] רב חסדא ורב יצחק בן אבדימי חד אמר כדי שידעו מהיכן באו וחד אמר כדי שתהא אימת מלכות עליהם וככל הראיות שהזכרנו תבין שיעור הטפח ושיעור האמה הגדולה והבינונית

*) [עם בתוספתא הגי' אמה של ה' טפחים אבל פשוט דצ"ל שם של ו' כמו שגרס רבינו וכ"ה במנחות ד' נ"ח].

נושא כללי
אמות בת חמשה ושש(ה) טפחים

נושא
שיעורי אמה
1 - סוכה
2- כלאים
3- ומבוי
לפי ר' נחמן
שנויים לחומרא

מבנה:
◇ ב' לשונות בר' נחמן
△ הדוגמאות של החומרות במבוי סוכה וכלאים

מבנה
איזו היא קרחת הכרם/ מחול הכרם